

— **Alf. DE COCK.** —
(1850 - 1921)

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN.

Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen.
Maatschappij zonder winstbejag.

TWEEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT.

De leden ontvangen de mededeelingen gratis
Jaarlijksche bijdrage voor het lidmaatschap :
12 frank.

Redaktie: F. Van Es, Brabantstr.
29, Aalst.
Postcheckrekening 2043,98.
P. Luyckx, Gent.

Prijs per n^o: 3 fr.
Abonnementsprijs
buitenland : 3 belga's.

De Alf. De Cock-Hulde.

Op Zondag, 7ⁿ October jl., werd Alfons De Cock, de grondlegger van de wetenschappelijke folklore in Vlaanderen, op prachtige wijze herdacht.

De herdenking gebeurde 's morgens te Herdersem, waar een gedenksteen in den voorgevel van zijn geboortehuis was ingemetseld, 's namiddags te Denderleeuw, waar De Cock meer dan vijf en twintig jaar van zijn werkzaam leven als hoofdonderwijzer sleet en de meeste van zijn werken schreef. In deze laatste gemeente werd hem een gedenkteeken opgericht.

Van Aalst vertrokken de deelnemers te kwart over negen per spoor naar Gijsegem, om zich vandaar te voet naar Herdersem te begeven. De wandeling ging door een schilderachtige streek in heerlijken herfstbos getooid. Een dunne mist lag over de stille, ingetogen landouwen. Aan het veer werden de deelnemers in drie groepen door den pontman over den Dender gezet.

Daar rijst tusschen het geboomte de spitse kerktoren van Herdersem. Plots trekt de mist op en de flauwe herfstzon beschijnt het stille dorpje. Het wordt een schoone dag!

Vóór het gemeentehuis, nevens het geboortehuis van Alf. De Cock gelegen, bevonden zich reeds de deelnemers uit Antwerpen : Mevrouw W^e Alf. De Cock, de familie Hardies-

De Cock, Lode Baekelmans, letterkundige ; Dr J. Denucé, stads-archivaris. Verder waren nog aanwezig : Prof. P. De Keyser, voorzitter van het inrichtend Komiteit, Prof. De Vries van Leiden, Cl. Trefois, ontwerper van het gedenkteeken, J. De Raedt, beeldhouwer, J. Van Overstraeten en J. Luyten, vertegenwoordigers van den V. T. B., de folkloristen M. De Meyer en Dr L. Crick ; F. Van Es, P. Luyckx, Dr G. Thiry, L. Verlodt, bestuursleden van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen, D^r De Baive, H. Goris, opziener M. O., M. Stijns en V. D'Hondt van Het Laatste Nieuws, J. Crick van De Standaard, de leden van het plaatselijk komiteit van Denderleeuw, enz.

Na een korte ontvangst op het gemeentehuis begaven zich de genoodigden. onder leiding van den heer burgemeester Van Nuffel, naar het geboortehuis van Alf. De Cock, waarvoor een groote Leeuwenvlag gespannen was boven het traditioneele " Welkom „. Hier werden de deelnemers onthaald op een stapmarsch, gespeeld door de Kon. Harmonie van Herdersem, de meer dan honderdjarige muziekmaatschappij, die een tijd lang onder de leiding stond van Alf. De Cock, toen deze onderwijzer was in zijn geboortedorp.

Prof. De Keyser sprak voor de gedenkplaat volgende rede uit :

Mijnheer de Burgemeester,
Geachte toehoorders,

" Wie den dichter wil verstaan
Moet in 's dichters streke gaan „.

Dit vers diene mij tot inleiding na deze wandeling door de streek van Alfons De Cock, zijn geboorteland, zijn beminde Dendervallei. Hier immers, te Herdersem, den 12 Januari 1850, werd de groote Vlaamsche folklorist geboren en de goede feeën, die rond zijn wieg stonden, schonken hem twee gaven, die ons in deze omgeving zoo natuurlijk schijnen, maar in het leven der steden zeldzaam zijn : lust in den arbeid en liefde voor den grond en het boerenfolk.

En die gaven hebben hem, den nederige onder de nederigen, tot den grooten Vlaming gestempeld, dien we heden komen herdenken en vereeren.

Hij had deze schoone Denderstreek, zijn klein vaderland, lief met de stille, maar oprechte liefde van den Vlaamschen boer voor den akker, dien hij in overdreven arbeid heeft gedrenkt met zijn zweet en zijn bloed. Naar het fiere woord van Jan-Frans Willems, den Vader der Vlaamsche Beweging, was zijn Vaderland hem niet te klein.

En dat heeft Alfons De Cock metterdaad bewezen van af zijn allereerste boek, dat in 1883 verscheen : de "*Flora der Dendervallei* „, de vrucht van zijn talrijke en liefdevolle wandelingen en omzwervingen door deze schilderachtige en vruchtbare streek, die hem te liever was geworden sedert de korte afwezigheid van zijn Normaalschooljaren te Lier en zijn eerste stappen op het verheven, maar ondankbare pad van dorps-schoolmeester te Moorsel.

Met de noodige wetenschappelijke kennis gewapend, gesterkt door de genegenheid en de vriendschap van mannen als Domien Sleenckx, die te Lier zijn leermeester in de Nederlandsche taal- en letterkunde was geweest, als Isidoor Teirlinck, zijn studiemakker, kwam hij in 1874 als schoolmeester in zijn geboorteplaats terug.

Hier vernam hij den wekroep van den geestdriftigen Pol de Mont, die de verspreide "Zanters „ van gansch het Vlaamsche land in "Het Pennoen „ van 1878 tot werkzaamheid aanspoorde. Het zaad viel op goed voorbereiden grond. Zelf geestdriftig zanter van bloemen en planten, ging de jonge schoolmeester van Herdersem zich inwerken in de toen nog nieuwe wetenschap van de Folklore. En van meetaf aan was het voor hem, die door eigen studie een bekwaam botanist was geworden, geen loutere liefhebberij, maar ernstig, wetenschappelijk onderzoek.

Zooals hij zich te Lier onder de leiding van den voortreffelijken leeraar en letterkundige Domien Sleenckx had leeren uitdrukken in een zuiver, ongedwongen Nederlandsch, waarvan al zijn werken, ook zijn leesboeken voor de schooljeugd : "*Arm geboren en beroemd gestorven* „ (1888), "*Uit de Wonderwereld* „ (1889) en "*Rond den Heerd* „ (1890) getuigen, vatte hij de studie van de volksgebruiken en de volksvertellingen op methodische wijze aan. Zijn naam werd aldra bekend in het Vlaamsche land,

maar ook daarbuiten, vooral door zijn latere werkzaamheid als opsteller van " *Volkskunde* „, ons oudste en beste tijdschrift voor de Nederlandsche folklore.

Dat Alfons De Cock hier te Herdersem en omstreken veel gewerkt en verzameld heeft bewijzen de talrijke vermeldingen van Herdersem onder zijn sprookjes en zegswijzen, zoodat we gerust mogen zeggen dat Herdersem door de folkloristen van heel de beschaafde wereld bekend is, wellicht niet zoozeer als de geboorteplaats van haar roemrijken zoon, dien we thans vieren, maar als een dier gezegende plaatsen in Vlaanderen, waar de oude Vlaamsche gebruiken en zeden worden bewaard als de kostbaarste schatten van het verleden.

We zijn niet naar Herdersem gekomen om het omvangrijke werk van Alfons De Cock te ontleden en te doen kennen. We zijn naar hier gekomen als naar een folkloristische bedevaart, naar de bakermat van den grooten Vlaamschen folklorist, een zoon van dit volk, een prachtig toonbeeld van de groote deugden, die sluimeren in de kinderen van dit volk. We zijn naar hier gekomen, leden van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen, van heinde en ver, bewonderaars en vrienden van Alfons De Cock, om u de gedenkplaat toe te vertrouwen, die op dit oogenblik wordt onthuld in het geboortehuis van Alfons De Cock.

We zijn overtuigd, Mijnheer de Burgemeester, dat de inwoners van Herdersem de nagedachtenis van hun grooten medeburger steeds in eere zullen houden en de Herdersemsche kinderen nog lang de " Vlaamsche sprookjes en vertellingen „ van Alfons De Cock zullen lezen en herlezen, opdat ze daarin zouden vernemen de stem van Alfons De Cock, van zijne, hunne en onze voorouders, van de Vlaamsche ziel.

De Burgemeester antwoordde als volgt :

Mijnheeren,

In mijn persoonlijken naam en ik vermeen de tolk van al de inwoners onzer gemeente te zijn, om den achtbaren heer hoogleeraar Doctor De Keyser, als voorzitter, benevens zijne medeleden van het Alf. De Cock-komiteit hartelijk te bedanken om het initiatief, welke zij hebben genomen van hier in den voorgevel van het geboortehuis deze gedenkplaat en dezen namiddag te Denderleeuw het prachtige en grootsche gedenk-

teeken te onthullen, tot bestendiging der nagedachtenis van onzen zoo verdienstelijken dorpsgenoot, wijlen Alfons De Cock. Uit een der achtbaarste familiën onzer gemeente gesproten, hier in dit huis op 12 Januari 1850 geboren, heeft hij zich evenals zijn achtbare vader op het onderwijs toegelegd en is vooreerst onderwijzer geweest te Moorsel, om in 1874 naar zijn geboortedorp weer te keeren en er het edel en verheven, doch ook al eens het ondankbare ambt van schoolmeester voort te zetten.

Velen der hier aanwezigen zullen bij deze gelegenheid zich nog de wijze lessen en het onderricht van wijlen Alf. De Cock met erkentelijkheid herinneren. De diensten aan de hem toevertrouwde schooljeugd te Moorsel, hier te Herdersem en van af 1879 in het naburige Denderleeuw bewezen zijn groot. Benevens streng doch tevens plichtbewust en zelfopofferend onderwijzer, was hij ook een bekwaam en geëerd letterkundige en schrijver, bijzonder in zijne geliefde moedertaal. Hij is de stichter der wetenschappelijke folklore in Vlaanderen. Men moet begaafd zijn met een helderen geest, een diependenkend brein, om zich als Alfons De Cock van eenvoudig dorps- onderwijzer, tot zoo een beroemd schrijver op te werken, want vele zijner schriften en boeken zijn de grenzen van ons vaderland overschreden, en worden in het buitenland hooggeschat en geprezen.

Met dank aanvaard ik in naam der gansche bevolking de mij toevertrouwde gedenkplaat en durf U verzekeren dat allen ze zullen eerbiedigen, en ben overtuigd dat alle ingezetenen de nagedachtenis van onzen grooten dorpsgenoot waardig zullen in eere houden en zich tevens de onvergetelijke diensten herinneren door Alf. De Cock bewezen aan al zijne leerlingen, aan al zijne stam- en taalgenooten.

Het opschrift van de gedenkplaat luidt :

*Hier werd geboren
Alfons De Cock,
de grondlegger van de
wetenschappelijke folklore
in Vlaanderen.
1850 — 1921*

Na de rede van den Burgemeester werd nog een dreunende Vlaamsche Leeuw door de Harmonie gespeeld en hiermede was de plechtigheid te Herdersem geëindigd. De deelnemers begaven zich te voet naar Aalst.

. . . . .

Alvorens naar het hotel te gaan, werd de tentoonstelling van de werken van Alf. De Cock bezocht, ingericht door den V.T.B. en den Bond van Oostvl. Folkloristen, in het uitstalraam van de firma A. Vermeiren, kunsthandel, Korte Zoutstraat, aldaar. Bij De Grauwe, Stationplein, greep het gezamenlijk middagmaal plaats. Onder het maal werd door Prof. De Keyser een hartelijk woord van welkom gericht tot de familie De Cock, tot Prof. De Vries uit Leiden, en ook een woord van dank tot de hh. Trefois, ontwerper van het gedenkteken te Denderleeuw, en J. De Raedt, den kundigen vervaardiger van het beeld van De Cock. Dezen beiden heeren, die gansch kosteloos hun talent ter beschikking van het komiteit hebben gesteld, werd uit erkentelijkheid een werk van Alfons De Cock aangeboden. De h. L. Baekelmans, bedankte het inrichtend komiteit namens de familie en de Antwerpsche vrienden van Alf. De Cock. De Sekretaris las dan de verontschuldiging van de hh. Minister van Kunsten en Wetenschappen, den Gouverneur van der Provincie Oost-Vlaanderen, K. Huysmans, oud-minister van Kunsten en Wetenschappen, P. Van Schuylenbergh, volksvertegenwoordiger, Prof. Schrijnen van Nymegen, Van der Ven, folklorist te Oosterbeek, Prof. Hoffmann-Krayer van Bazel, Arn. Van Gennep van Bourg-la-Reine, bestuurder van la Revue d'Ethnographie, Prof. Bolte van Berlijn, Cypr. Verhavert, folklorist, Brussel, H. Van Tichelen, bewaarder van het Schoolmuseum te Antwerpen, P. Van den Broeck, folklorist, Hamme, A. Marinus, secretaris van den Provincialen Dienst voor folkloristische Opzoekingen, Brussel; E. H. G. Celis, Gent.

Te kwart over twee vertrok men in de beste stemming naar Denderleeuw. Aldaar werden de deelnemers ontvangen door het plaatselijk komiteit onder de leiding van de hh. K. L. De Bruyn, voorzitter en provincieraadslid, A. Capiou, sekretaris, en P. De Bruyn, volksvertegenwoordiger. De hh. Is. Teirlinck en O. Wattez, vertegenwoordigers van de Kon. Vl. Academie, Dr J. Lindemans, voorzitter van den Kring der Westbrabantsche

— 7 —

Folkloristen, Van Opdenbosch, volksvertegenwoordiger, talrijke bewonderaars van De Cock uit Brussel en Aalst kwamen zich bij de deelnemers voegen.

Voorafgegaan van de fanfaren De Werker en de Verbroedering en van de schoolkinderen, die bloemen en schilden droegen met de titels van De Cock's werken, begaf zich de lange optocht naar het monument, volgens de plans van den h. Trefois met zooveel zorg door den h. Vijverman opgericht en voor de gelegenheid met bloemen versierd door den h. V. Andries.

Nadat de schoolkinderen onder de leiding van den h. A. Capiou een fragment uit Benoit's Van Rijswijck-kantate hadden gezongen, nam Prof. Dr. P. De Keyser het woord en sprak volgende rede uit :

Mevrouw,
Geachte toehoorders,

In een studie over " Alfons De Cock „, in 1927 verschenen, schreef de heer F. Van Es, sekretaris van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen, de volgende woorden :

" Het zou nochtans slechts een eenvoudige daad van piëteit zijn van het Vlaamsche volk jegens een van zijn grootste letterkundigen en geleerden, en vooral van de Vlaamsche beoefenaars der volkskunde, aan Alfons De Cock een monument op te richten, hetzij in zijn geboortedorp, hetzij te Denderleeuw, waar hij het grootste gedeelte van zijn leven doorgebracht en een groot gedeelte van zijn werk voortgebracht heeft : Een volk, dat zijn groote mannen vereert, vereert zichzelf ! „

En zie, in 1928 staat het monument er al, een tastbaar bewijs dat de folklorist Van Es uit het hart had gesproken van velen, die in de stilte van de huiskamer of van het studeervertrek Alfons De Cock's nagedachtenis liefhebben en vereeren !

Wie liefde zaait, zal liefde oogsten !

Alfons De Cock's werken zijn werken van liefde en dat ze tevens werken van wetenschap zijn, zet de kroon op de verheven levenstaak van een man, die door zijn werk in eerlijk overgaven zijn volk heeft willen dienen met de beste krachten van zijn edel hart en zijn mild verstand.

Den 12 Januari 1850 te Herdêrsem geboren, was hij 29 jaar oud toen hij hier te Denderleeuw als hoofdonderwijzer werd aangesteld. Als zoon uit het Aalstersche was hij hier geen vreemdeling en kon hij met de noeste vlijt, die hem zijn leven lang kenmerkte, het werk voortzetten dat hij sedert jaren op het getouw had, zijn "*Flora der Dendervallei* „, dat in 1883 verscheen. Een eerste wetenschappelijke daad van liefde voor de heerlijke, afwisselende natuur van zijn geliefd Denderland, een eerste bijdrage tot de plantlore, die hij later nog zou uitwerken in zijn "*Wonderen uit de Plantenrijk* „ (1892), dat bekroond werd met een De Keyn-prijs.

Het was hier, te Denderleeuw, dat hij, de geleerde plantkundige, die hij toen was, zijn werken zou samenstellen voor de schooljeugd, aan wier verstandelijke en zedelijke opvoeding, hij zich gaf met de geestdrift van een apostolaat.

Woorden wekken, voorbeelden trekken !

Wat meer dan de levensschetsen van groote mannen uit het verleden prikkelt de ingeboren navolgingszucht van de jeugd ?

" *Arm geboren en beroemd gestorven* „ (1888) handelt over de jeugd van Hendrik Conscience, Michel de Ruyter, Andreas Andersen, Karl Linnaeus, Benjamin Franklin, heerlijke voorbeelden van taaie wilskracht en onverdroten werklust, waarin wij de eigen hoofddeugden van den schrijver herkennen.

Wie misprijzend mocht neerzien op slordig gefabriceerde prijsboekjes, verwijzen we naar de steeds degelijke bronnenstudie van Alfons De Cock, die den toekomstigen grootmeester van de Vlaamsche folklore verraden, en die van zijn monografieën, nochtans als volksboeken bedoeld, over "*Simon Stevin* „ (1888) en vooral over "*Rembert Dodoens* „ (1890) echte meesterstukken maken van wetenschappelijke nauwgezetheid en taalkundige zuiverheid.

In 1888 werd te Gent het "*Nederlandsch Tijdschrift voor Volkskunde* „ gesticht en van af 1889 was Alfons De Cock er een van de ijverigste medewerkers van. "*Volkskunde* „ besliste over zijn levenstaak als geleerdè : de Vlaamsche folklore moest beoefend worden als een wetenschap, d. i. naar de bekende bepaling van Prof. Schrijnen als een "*systematisch onderzoek der kultuur van een volk* „.

Zijn eerste belangrijk folkloristisch werk was een grondige studie over volksgeneeskunst, zijn "*Volksgeneeskunde in Vlaanderen* „, dat in 1891 in binnen- zoowel als in buitenland de aandacht trok op den geleerden, maar nederigen schoolmeester uit Denderleeuw.

Het tweede folkloristisch werk dat zijn naam vestigde was de reeks van bundels met volksvertellingen, die hij in samenwerking met den dichter en folklorist Pol de Mont achtereenvolgens in 1896, 1898, 1902 in 't licht zond : de "*Vlaamsche Wondersprookjes* „, de "*Vlaamsche Vertelsels* „ en "*Zoo vertellen de Vlamingen* „.

Van af 1907 redigeerde hij op z'n eentje "*Volkskunde* „ en op een leeftijd dat een ander, na een zoo welgevulde en welvervulde loopbaan in het onderwijs, aan rust gaat denken, breekt bij Alfons De Cock de tijd aan van zijn grootste produktiviteit :

in 1905 "*Spreekwoorden en Zegswijzen afkomstig van oude gebruiken* „ ;

van 1902 tot 1908 (met Is. Teirlinck) "*Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland* „ in 8 deelen ;

van 1909 tot 1912 (met Is. Teirlinck) het "*Brabantsch Sagenboek* „ ;

in 1911 "*Spreekwoorden en Zegswijzen over de Vrouwen, de Liefde en het Huwelijk* „ ;

in 1911-12 "*Natuurverklarende Sprookjes* „ ;

in 1918 "*Volkssage, Volksgeloof en Volksgebruik* „ ;

in 1920 "*Studiën en Essays over oude Volksvertelsels* „ ;

van 1920 tot 1921 "*Spreekwoorden, Zegswijzen en Uitdrukkingen op Volksgeloof berustend* „ in 2 deelen ;

in 1921 "*Vlaamsche Sagen uit den Volksmond* „.

Het was de oogst van een bewonderenswaardig werkzaam leven als hoofdonderwijzer hier te Denderleeuw doorgebracht, een zeldzaam rijke oogst, dien hij het geluk heeft gehad, niet-tegenstaande de onweerswolken van den wereldoorlog, veilig te mogen inschuren vooraleer de onverbiddelijke dood hem den 3 Maart 1921 voor altoos de vinnige, levendige, thans vermoeide oogen sloot. Hoe roerend klinken de woorden waarmede hij zijn laatste werk : de "*Vlaamsche Sagen uit den Volksmond* „ aan zijn vrouw opdroeg :

“ Aan mijn vrouw, die mij flink ter zijde stond. wanneer ik bijna niet meer schrijven kon „ ! Een laatste woord van liefde, waarmede dit schoone leven, gewijd aan zijn volk, aan zijn land, aan de schooljeugd, aan zijn huisgezin, aan de lieve wetenschap, die hem het meest vertrouwd was geworden : de folklore, besloten werd. Was het wonder dat zulk een uitnemend man vrienden telde wijd en zijd, in zijn vaderland en daarbuiten, dat zijn viering als ridder in de Leopoldsorde te Antwerpen in 1921 tot een waren triomf groeide, en dat een oproep van den sekretaris van een nog jonge maatschappij van Oostvlaamsche folkloristen zes jaar na zijn dood dadelijk weerklank vond om het oprichten en de onthulling van dit gedenkteeken in het hart van Denderleeuw reeds het volgende jaar mogelijk te maken !

Dit mirakel van liefde hebben we te danken aan de offervaardigheid van al diegenen, die Alfons De Cock gekend en bemind hebben, die zijn sprookjes en vertellingen hebben gelezen en ervan genoten en zijn folkloristische werken hebben bestudeerd en benuttigd, aan de twee talentvolle kunstenaars, den bouwkundige Clément Tréfois en den beeldhouwer Jan De Raedt, twee folkloristen, verkleefde bestuursleden van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen, aan den uitvoerder, den heer Vijverman, die in de plastische en krachtige taal van steen en brons hebben uitgedrukt de hooge vereering en liefde van allen voor den stichter van de wetenschappelijke folklore in Vlaanderen, aan het plaatselijk De Cock-komitee ten slotte, dat voor dezen schitterenden De Cock-feestdag heeft gezorgd.

Het is ons thans een onuitspreekbaar genoegen dit Denderleeuwsch gedenkteeken aan Alfons De Cock, dat, naar we vurig hopen eerlang door een Feestalbum en een Alfons De Cock-fonds zal gevolgd worden, over te dragen aan de goede zorgen van den Magistraat van Denderleeuw, de verzen van Jan Van Beers gedenkend, die Victor de Meyere eens wenschte gebeiteld te zien op het graf van Alfons De Cock :

“ De man had toch zijn volk zoo hartlijk lief !

Houdt, kinderen, zijn gedachtenis steeds in eer ! „

De voorzitter van het plaatselijk komitee, h. K. De Bruyn, dankte allen, die tot deze heerlijke hulde het hunne bijdroegen

en drukte zijn spijt uit, dat het Denderleeuwsche gemeentebestuur het niet noodig geoordeeld had aan de betooging deel te nemen. Hij bevestigde, dat het volk van Denderleeuw het monument in eere zal houden.

Namens de Kon. Vlaamsche Academie sprak de grijze vriend en medewerker van Alf. De Cock, de geleerde folklorist Is. Teirlinck als volgt :

Mevrouw,
Dames en Heeren,

Ik ben oprecht verheugd met mijn vriend Omer Wattez de eer te hebben de Koninkl. Vl. Academie hier te mogen vertegenwoordigen, die in hare laatste vergadering besloten heeft deel te nemen aan de hulde, die heden bewezen wordt aan een van haar gewezen leden, aan Alfons De Cock.

In 1867 — 't is zoo lang voorbij ! — leerde ik hem kennen in de kweekschool voor onderwijzers te Lier, waar de goede romanschrijver, tevens de hartelijkste mensch van de wereld, Vader Sleeckx, zooals wij hem te recht noemden, met gezag het Nederlandsch onderwees, van al zijn leerlingen echte, bewuste Vlamingen maakte en in ons een overgroote liefde voor onze moedertaal wist te doen ontvlammen.

Wij werden er algauw vrienden en die vriendschap is blijven voortbestaan gedurende meer dan een halve eeuw, tot aan de dood van een van beiden. Alfons De Cock is heengegaan en ik ben gebleven ! Ik ben gebleven ! En alhoewel ik oud en stram ben en het noodlot mij ook niet heeft gespaard — het noodlot spaart overigens niemand ! — toch ben ik vandaag naar Denderleeuw gekomen, en ik sta hier en ik spreek hier met roering in mijn stem nevens het mooie monument, dat het erkentelijk Vlaanderen voor een zijner beste zonen heeft opgericht. Hier te Denderleeuw, in het vriendelijke dorp, waar de gevierde zoo vele jaren het goede zaad met volle handen heeft rondgestrooid — helderheid en geleerdheid in de jonge geesten, goedheid, mildheid en karakter sterkte in de jonge harten heeft gevormd — en niet alleen aan de kleinen maar ook aan de grooten gloeiende liefde voor eigen taal en zeden heeft ingeplant.

Om mij staan bewonderaars en vooral dankbaren, die blijvend het beeld van De Cock in hun hart zullen dragen. En zulke dankbaarheid verdient wel de nederige geleerde man ; de dankbaarheid van u allen zijn oud-leerlingen, die hij tot mannen vervormde — de dankbaarheid van ons allen, hier om hem te huldigen bijeengeschaard — de dankbaarheid van heel Vlaanderen, ja, van het heele vaderland !

Want Alfons De Cock was een onvermoeide arbeider, op het veld der wetenschap.

Ik moet niet herhalen al het goede, dat de man verricht heeft op het gebied van de botanie en vooral op dat van de folklore, waar hij, met reden, als meester werd uitgeroepen : overal, niet alleen in ons land, maar ook in den vreemde, — een echt groot meester !

Luistert maar eens : *Sagen en Sprookjes, Verklaarde Spreekwoorden, Kinderspel en Kinderlust, Flora der Dendervallei, Rembert Dodoens, Simon Stevin*, en dan zijn prachtig folkloristisch tijdschrift *Volkskunde* — alles samen een heele rij boekdeelen !

Meer wil ik over zijn arbeid niet zeggen ; anderen hebben het u gezegd of gij hebt het gelezen.

Enkel wil ik bijzonderen nadruk leggen op iets, dat op het wonderlijke trekt.

Dat is, dat een eenvoudig onderwijzer uit een Vlaamsch dorp, afgescheiden om zoo te zeggen van de intellektueele wereld, enkel steunend op zijn natuurlijke begaafdheden die, weliswaar groot en talrijk waren — op zijn moed en volharding, alles overweldigend — op zijn noeste werkzaamheid, die hem zekerlijk nooit verliet, zelfs niet als bevende ziekte hem overviel.

dat, zeg ik u, zulke nederige onderwijzer zoo hoog is opgeklommen en de waardeering van zeer groote geleerden heeft afgedwongen.

Dat mag ik zeggen, want ik weet het — en ik heb De Cock zien werken, heb met hem gewerkt en heb de heerlijke wegen, die hij gemaakt heeft of verbreed heeft of versierd heeft met hem gevolgd gedurende zijn heele leven.

En als ik om mij zie en de menigte Vlamingen — wellicht ook anderen — die hier bij dit gedenkteken staan — eerbiedig,

ingetogen, misschien weemoedig in hun binnenste, omdat een groot man hier niet meer is — niettemin juichend, omdat zij aan een welverdiende hulde meedoen — dan zal 't mij toegelaten zijn te zeggen :

Alfons De Cock — mijn studie - en levensmakker, mijn goede vriend,

wees gerust :

Vlaanderen vergat u niet, en gij, die uw Vlaanderen zoo lang hebt gediend en zoo diep hebt bemind,

gij weet dat Vlaanderen zijn zonen niet vergeten kan !

Prof. J. De Vries, die namens de Noord-Nederlanders sprak, verklaarde dat het De Cock was, die met zijn folkloristische werken, waaruit de geur van den Vlaamschen grond den lezer tegenwaait, den stoot heeft gegeven aan de studie der volkskunde in zijn land en daarom zijn hem de Noordnederlandsche folkloristen zeer dankbaar.

De h. Dr J. Lindemans bracht in naam der Westbrabantsche folkloristen ook hulde aan de nagedachtenis van De Cock. Hij zeide nl. :

Mevrouw,
Geachte toehoorders,

Het weze mij toegelaten hier, ter gelegenheid van deze plechtigheid, de hulde te brengen aan Alf. De Cock uit naam van de Brabantsche folkloristen in 't algemeen en van deze van den Brabantschen Westhoek, leden van den Geschied- en Oudheidkundigen Kring van West-Brabant in 't bijzonder.

Moest het initiatief van deze viering natuurlijk uitgaan van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen — en wij moeten die maatschappij daarvoor oprechten dank betuigen — toch hebben de inrichters van de De Cock-hulde de gansche Vlaamsche gemeenschap uitgenoodigd zich bij hen aan te sluiten. De eersten, die hier verwacht werden zijn natuurlijk de " Brabanders „, de folkloristen van gene zijde van den Dender. En dat mocht wel. Voor hen is ook De Cock een voorman geweest.

Door het midden, waarin hij geleefd en gewerkt heeft, was De Cock immers een halve Brabander, Herdersem en Denderleeuw, de Dender, zijn ze niet gelegen op de grenzen van Brabant? Later woonde hij te Brussel en Antwerpen, zijn dat geen Brabantsche grootsteden?

Maar is de Dender wel een grens?

In deze vallei wordt niets gescheiden, niets afgebakend.

De menschen op de twee oevers zijn dezelfde, tot diep in Oost-Vlaanderen spreekt men nog een Brabantsch dialect: het Aalstersch in zijn bonte schakeering.

De huis- en hoevenbouw is dezelfde links en rechts van den Dender. De woningen troppelen er samen tot gehuchten en dorpen, die hetzelfde uitzicht hebben. De velden dragen er dezelfde weelde van akkervruchten, op beide oevers kweekt men hop.

En de volksgebruiken dan, de folklore! Ik wil er maar één voorbeeld van ophalen, maar het is typisch genoeg: Op beide Denderoevers, een heel eind Brabant en ook Oost-Vlaanderen in, is het boerenfeestgebak de vla, de bruine, gekruide, zware vla, in steenen teilen gebakken, met heele ovens, en bezuiden Ninove is 'tzelfde met de mattetaarten, die heerschen aldaar ook over de beide Denderoevers.

Neen, de Dender scheidt niets!

Veeleer ligt hier de naad, die allen aaneenhoudt, hier ontmoeten Oost en West elkaar en geven elkaar de hand. De Schelde bakent scherp de Oostvlaamsche en Antwerpsch-Brabantsche dialecten af, ook den volksaard. De Dender was lichter te overbruggen. Hier wordt Oost en West gemengd, zoodat men niet kan zeggen waar Brabant eindigt en Vlaanderen begint.

En zoo is Denderleeuw thans nog een der groote kruispunten der wegen, langswaar de kultureele invloeden zich bewegen.

Van dit dorp ziet men de schilderachtige Brabantsche heuvels: Boekhoutberg en Ledeberg. De folklorist, die hier werkt, kan niet anders dan tevens een Oostvlaamsch en een Brabantsch folklorist zijn.

En dat ziet men in 't werk van De Cock.

Zijn eigen zanten raapte hij op even overvloedig te Liedekerke en Teralfene, als te Denderleeuw en Haaltert.

Zijn medewerkers, deze die hij zelf aan 't werk zette, die hij bezielde door zijn voorbeeld en geestdrift, in de eerste plaats de onderwijzers, vond hij even goed in Brabant als in Oost-Vlaanderen.

Zie maar b. v. het overvloedige materiaal uit St Pieters-Jette in zijn standaardwerk over kinderspel.

Van zijn andere medewerkers, met wie hij enkele zijner grootere werken ondertekende, is de eene een volbloed Brabander uit 't Payottenland, Pol de Mont. De andere is een Oostvlaming, die door zijn huwelijk en jarenlang verblijf ook wel een Brabander geworden is, Isidoor Teirlinck.

Uit die samenwerking ontsproot dan ook het beste wat tot nog toe op het gebied der Brabantsche folklore geschreven werd. Een standaardwerk als het *Brabantsch Sagenboek*, is eene verzameling, die alle gewesten ons mogen benijden.

Hiervoor weze hem, uit naam van het Brabantsche land, dank gezegd.

De ondervoorzitter van den Vl. Toeristenbond, de h. Jan Van Overstraeten, sprak daarna volgende rede uit :

Mevrouw,

Hooggeachte toehoorders,

Toen ik onlangs aan een ontwikkeld Vlaming moest verklaren wie Alfons De Cock dan toch eigenlijk was — er zijn helaas nog te veel landgenooten welke dien nederigen groote niet kennen — dan trof het hem zóó dat heel dat rijke, vruchtbare leven in 'n paar zinnnetjes kon samengevat : " Hij was lange jaren dorpsonderwijzer. Hij was de grondlegger van de wetenschappelijke folklore in Vlaanderen „ Mocht tegenover de grootsche eenheid van 'n gansch bestaan gewijd aan de studie en de opvoeding van het Vlaamsche kind en van het Vlaamsche volk iets anders gesteld dan de groote eendracht van alle Vlamingen bij deze hulde ? Dit was voor den V. T. B. reeds 'n afdoende reden om zich hier te laten vertegenwoordigen, om z'n leden tot deelneming op te wekken.

Maar er was voor ons nog 'n veel klemmender aansporing.

De Cock heeft er dikwijls op gewezen dat de volkskunde alle kunsten en vele wetenschappen bestrijkt, ten minste in zoover ze spontaan opgroeien uit het volk.

Kon dan het toerisme, die wordende wetenschap, welke 'n zelfde uitgestrekt gebied bewandelt, hare verwantschap verloochenen en vooral de hulp welke de folklore haar voortdurend verleent? De Vlaamsche toeristen komen hier tegenover Alfons De Cock 'n plicht van kinderlijke erkentelijkheid kwijten.

Hebben z'n "Natuurverklarende Sprookjes", z'n bescheiden doch nuttige "Flora van de Dendervallei", z'n "Wonderen uit het Plantenrijk", ons de Vlaamsche natuur niet inniger leeren kennen en geestdriftiger liefhebben?

Kunnen we naar ééne Vlaamsche streek reizen, wat zeg ik, naar ééne Vlaamsche gemeente, zonder dat de schat van vertelsels, van sprookjes, van legenden, van sagen, dien hij voor ons vergaarde ons bezoek met meer dichtertelijkheid omringt, ons dieper laat doordringen in den aard, de gebruiken, de zeden, de gewoonten der bewoners? 't Is door uw "Sagenboek", Alf. De Cock en Isidoor Teirlinck, dat, het nabije Brabant een bijzondere plaats in ons toeristenhart heeft verworven.

't Zijt gij beiden, die ons zoo dikwijls verteederd en begrijpend hebt doen stilstaan bij kinderspel en kinderlust langs Vlaanderens wegen.

Het doet ons goed u dat vandaag eens te kunnen zeggen. Voortaan zijn er in deze heerlijke Dendervallei twee plekken meer aan iederen Vlaamschen toerist bijzonder dierbaar: De Cock's geboortehuis te Herdersem en de school van Denderleeuw met dit mooie gedenkteeken. Op iederen uitstap in deze streek zullen onze leden bij deze plekken eerbiedig stilhouden. Ze zullen er dankbaar en genegen herdenken den man die "nederig geboren en beroemd gestorven", in hun hart, naast de grooten welke hijzelf zoo treffend onze jeugd jaren binnenleidde, een onvergankelijke eereplaats heeft veroverd.

De h. A. Capiou, namens het onderwyzend personeel, sprak als volgt:

Mevrouw,
Geachte Familie,
Mijnheeren,
Brave Leerlingen,

Wij zijn hier dus met honderden, samengekomen, om hulde te brengen aan de nagedachtenis van dien simpelen onderwijzer Alfons De Cock !

Dien simpelen onderwijzer !

Hoe klein onbeholpen voel ik mij thans, nu ik van hem spreken moet, nu de taak mij is opgelegd, in naam mijner collega's, in naam van het onderwijzend personeel, hulde te brengen aan hem, den gewezen ambtsbroeder.

Ben ik niet te klein een schoolmeester om over den verdienstelijken en gemoedelijken opvoeder, den ijverigen en talentvollen onderwijzer te spreken. Mag ik het wagen op te zien naar hem, den grooten geleerde? Zal mijn stem niet pedant en verward klinken door haar onbeholpenheid om te spreken over zoo'n heerlijk menschenleven? Zal ik geen wanklank brengen in de gewijde stemming van dit heerlijk oogenblik?

Zwaar en moeilijk is de taak, die men mij oplegde. Maar hoe onbeholpen mijne hulde ook weze, zij zal des te oprechter en doorvoeld zijn, voor hem die een trots werd voor den onderwijzersstand.

Vóór mij hebben anderen, die hem kenden, die met hem werkten de loftrumpet gestoken over z'n werk, het werk van een bedrijvig menschenleven. Zij hebben u over hem gesproken zooals ze hem gekend hebben in en binst zijn leven, in en door zijn werk.

Ik zag hem nooit, tenzij in verbeelding. Toen rees hij voor mij op als 'n wonderkoning, 'n Oberon gezeten op z'n troon omringd van elfen en wondere dingen. Vóór hem stonden banken, waarop wij zaten, wij, de kleine menschenkinderen. Zoo zie ik hem dikwerf en zoo zie ik hem graag. Zoo was hij: Vertellende leerde hij zijn volk.

En z'n volk luisterde, verlangde, hunkerde naar z'n vertellingen, omdat ze om zich de mysterieuse atmosfeer schiepen van een wonderwereld. Het Vlaamsche leven deed hij voor zijn

menschen openbloeien tot een wonder sprookje. Zijn onderwijs was misschien zijn tijd vooruit. Hij was een groot schoolman.

Vol eerbied en vereering zien we op naar hem, naar meester De Cock, die 'n groot meester was voor de velen, die thans hier 'n dankbare hulde brengen aan zijne nagedachtenis. Hij was ook 'n groot meester voor ons.

Wij zullen hem dankbaar blijven en zijne gedachtenis in eere houden. Voortaan prijke zijn beeltenis op de eereplaats in onze klassen, naast die van onze oude Vlaamsche geleerden en letterkundigen.

Menschen van Denderleeuw en gij allen, die door hem werd opgevoed, gij allen, die door hem geworden zijt wat ge thans zijt, gij allen, Vlaamsche menschen, weest waardig van de eer, die U heden wordt aangedaan. Wijst met fierheid aan uwe kinderen naar dezen gedenksteen, die U wordt toevertrouwd. Zegent den naam van uwen grooten meester De Cock en dat zijn naam onder U en uwe nakomelingen voortleve. Gij zult een roemrijk volk zijn, omdat hij zich met roem overladen heeft.

En gij, mijne brave schoolkinderen, spreek aan uwe makkertjes over den goeden meester, over hem die de jeugd 'n groote liefde toedroeg. Leert hun dien grooten Vlaming kennen, opdat ze later ook over hem en van hem de heerlijke vertellingen aan de nakomelingschap zouden overmaken.

Laat ons dan allen weg gaan van hier met de zoete gedachte, dat nu toch aan een van Vlaanderens grootste mannen de hulde is gebracht, die hem toekwam. Moge zijn geest ons werk doordringen en bezielen, opdat het ook gedijen kunne ten bate van ons volk, dat hij, de nederige, zoo lief had.

Ten slotte hield volksvertegenwoordiger Pr. De Bruyn nog een korte toespraak, waarin hij de woorden van voorzitter L. De Bruyn, met nadruk herhaalde, nl. dat het volk van Denderleeuw de nagedachtenis en het gedenkteken van Alf. De Cock in liefde zal eeren en bewaren.

Nadat de schoolkinderen nog een fragment van Benoit's Van Rijswijck-kantate hadden gezongen, werden de deelnemers op het gemeentehuis ontvangen door het plaatselijk komiteit. De geestdrift steeg ten top, toen Mevrouw W^e A. De Cock aan

den arm van den h. L. De Bruyn verscheen op het balkon en een krachtige Vlaamsche Leeuw aangeheven werd. Zoo eindigde die prachtige herfstdag, die een triomfdag heeten mag voor de inrichters van deze schoone hulde aan Vlaanderens grootste folklorist Alf. De Cock.

Ten slotte nog een woord van dank aan de hh. Cl. Tréfois, J. De Raedt en Vijverman, aan het plaatselijk komiteit van Denderleeuw, aan den Provincialen Raad van Oost-Vlaanderen, aan de gemeenteraden van Denderleeuw, Herdersem en Antwerpen, aan al degenen, die bijdroegen, 'tzij geldelijk, 'tzij door de daad tot het welslagen van die hulde en vooral aan de Vlaamsche pers, die bereidwillig en krachtdadig het komiteit bijstond in zijn propaganda.

Een Anekdootje over Alf. De Cock.

De h. P. Van den Broeck, ons medelid uit Hamme, deelt ons volgend anekdootje mee, dat hij vernomen heeft van een betrouwbare persoon, uit de naaste omgeving van De Cock.

Het was ten tijde, dat de h. Gr..... hoofdopziener was te Aalst. Op een driemaandelijksche onderwijzersvergadering had gezegde heer hoofdopziener de critiek gemaakt van een les in het metriek stelsel en daarbij eenige dwaasheden verteld over Simon Stevin, den beroemden Brugschen wiskundige, Alf. De Cock luisterde aandachtig en zweeg.

's Anderendaags zond hij den h. Gr..... zijn werkje over Simon Stevin, uitgegeven door het Willemsfonds, waarin hij de punten had aangeteekend, waarover de h. Hoofdopziener was mis geweest.

Naderhand verklaarde de h. Gr..... op een conferentie, dat hij niet wist, dat hij zulke bekwame onderwijzers als Alf. De Cock onder zijn gebied had.

Tableau !